

Наукові перспективи
Видавнича група

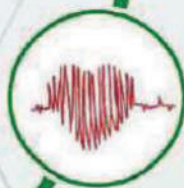
Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№6(40)2024

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40))

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2024. № 6(40) 2024. С.1378

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 17.06.2024, № 4/6-24)

Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії Калиновської.

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартењева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташица в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвоздзьєв Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

11. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
12. Гудзь Наталя Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технології ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
13. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
14. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
15. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
17. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
18. Інжисєвська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
19. Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
20. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
21. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
22. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
23. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
24. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
25. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
27. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
28. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
29. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
30. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
31. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
32. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
33. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
34. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
35. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
36. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
37. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
38. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
39. Мідельський Сергій Людвігович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
40. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
41. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
42. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
43. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
44. Олійник Світлана Валентинівна - кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри аптечної технології ліків Національного фармацевтичного університету (Україна)
45. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
46. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
47. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
48. Приходькіна Наталя Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
49. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
50. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
51. Трушкіна Наталя Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
52. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
53. Філіппова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
54. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
55. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
56. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
57. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
58. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
59. Яковичька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Bashkirova N.S., Dudina K.M., Akhe Ye.A. <i>THE FIRST EXPERIENCE OF TEACHING THE ELECTIVE COURSE “INSTRUMENTAL METHODS OF FUNCTIONAL DIAGNOSTICS”</i>	18
Hurin R.S. <i>THE SIGNIFICANCE OF THE COURSE «ANALYSIS AND PROCESSING OF THE RESULTS OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH» IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MAGISTRATES OF PSYCHOLOGY</i>	25
Lasyinska T.A. <i>FORMATION OF PRACTICAL PROFESSIONAL SKILLS OF A TRANSLATOR IN THE PROCESS OF STUDYING A COURSE IN LITERARY TRANSLATION</i>	34
Stavytska I.V., Shalova N.S., Korbut O.H. <i>EXPLORING THE IMPACTS AND TECHNIQUES OF TEACHING WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS</i>	40
Бабакіна О.О. <i>ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</i>	48
Бобрикова Ю.С. <i>НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ</i>	58
Бохонько Є.О. <i>РОЛЬ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ "ТЕОРІЯ АВТОМОБІЛЯ" У ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ "ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА. ТРАНСПОРТ" ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	67
Брянський Г.Є. <i>КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК МАРКЕР СФОРМОВАНOSTІ ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ</i>	79
Васенко В.В. <i>ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ STEM-ОСВІТИ У ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮ- ВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ</i>	94

Волошин П.М. <i>ВПЛИВ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА</i>	107
Ганаба С.О., Бурбела А.Л. <i>ПЕДАГОГІКА ТРАНСГРЕСІЇ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	115
Гриньова М.В. <i>САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ У ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ КІН. ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ</i>	124
Гузенко В.А., Дуда К.В. <i>ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ТА АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ</i>	135
Дацька Т.О. <i>АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ПІДХОДИ ДО ДОБОРУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ</i>	145
Дядечко І.Є., Молчанов О.В. <i>МЕТОДИКА ВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОЛЕЙБОЛУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	155
Спіфанцев І.Д. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ</i>	164
Калита Н.І., Даниляк Р.З. <i>ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ</i>	175
Кіндрась І.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ ТУРЕЦЬКОМУ МОВЛЕННІ</i>	183
Клочок О.М. <i>ЗДОРОВ'Я ЯК БАЗОВА ЦІННІСТЬ І ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧУЮЧА ПОТРЕБА У ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ: КРОС-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ</i>	195
Колмикова О.О. <i>РОЗВИТОК “SOFT SKILLS” НА ЗАНЯТТЯХ З МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ</i>	207

Кононова І.І., Шамелашвілі К.Л., Разумний Р.В., Захаров С.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ</i>	214
Корінчак Л.М. <i>ДО ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ</i>	221
Кучак А.І., Хміль Н.А., Степаненко О.К. <i>РОЛЬ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ</i>	234
Лесик А.С., Попова О.І., Коваль К.В. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ</i>	245
Линдіна Є.Ю. <i>СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДІВ В УКРАЇНІ</i>	254
Мазуренко Л.І. <i>РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ</i>	268
Марчук О.О., Мельничук Л.Б., Ілюк Л.В., Пагута Т.І. <i>СУТНІСТЬ STREAM ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ</i>	276
Налужна Т.В., Левандовська Х.В., Кримець С.А. <i>ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ</i>	286
Ницета В.А. <i>ТРАНСФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РИТОРИЗАЦІЇ ШКІЛЬНОГО КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ОПТИМАЛЬНОГО СОЛІДАРНОГО МОВЛЕННЯ</i>	293
Олександренко К.В., Мисечко О.В. <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	303
Паска Т.В., Опольська А.В., Харькова Є.Д. <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ</i>	312

- Пахомова Т.О., Савчук Н.В., Акопян Г.М.** 326
ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ (BLENDED LEARNING) У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Петриченко Л.О.** 337
«Я-КОНЦЕПЦІЯ» ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОДУКТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У РЕФЛЕКСІЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ УЧЕНИХ
- Повч О.А., Сидоренко В.М.** 347
ЕФЕКТИВНІСТЬ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ХІРУРГІВ В УКРАЇНІ
- Полянко М.О.** 360
ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗИЧНИХ ТОВАРИСТВ, ЯК РУШІЙНОЇ СИЛИ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.
- Потапчук Т.В., Пукас І.Л., Анненкова Н.П.** 373
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ТА МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
- Рейпольська О.Д.** 386
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ
- Роєнко Л.М., Волошина Г.П.** 395
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НАПИСАННЯ ТЕКСТІВ-РОЗПОВІДЕЙ
- Рожі І.Г., Губарева Д.В., Лебедева Л.Е., Дмитрієва Н.Б., Бакай О.Ю.** 404
ВПРОВАДЖЕННЯ ВІРТУАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
- Самусь Т.В., Опанасенко В.П.** 415
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ
- Сидоренко Ю.В., Косач Т.М.** 427
ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ КАТЕГОРІЇ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Стечкевич О.О., Білик О.С., Козловський П.-В.Ю. <i>РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ М'ЯКИХ ТА ЖОРСТКИХ НАВИЧОК</i>	440
Тащян А.Е., Пасечник А.М., Пасечник О.В., Денисенко Н.Л., Асмолова А.О. <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</i>	452
Тесцова О.О. <i>ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОГРАМІСТІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ ІТ-СЕРЕДОВИЩІ</i>	466
Ткачук Л.В., Ткачук М.М. <i>ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ІСТОРІЯ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ДОБИ</i>	476
Турчина І.С. <i>АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (НА МАТЕРІАЛІ ОФІЦІЙНИХ САЙТІВ ЗАКЛАДІВ)</i>	489
Федорченко Т.Є. <i>ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШО- КЛАСНИКА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	503
Хроленко М.В. <i>ЗНАЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	515
Цюняк О.П., Кондур О.С. <i>СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУ- ВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	526
Цюприк А.Я., Пайкуш М.А., Якимович О.Н. <i>РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІ- ТАЦІЇ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ</i>	536
Чернякова О.І., Савченко Н.С. <i>РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ АНГЛОМОВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ</i>	549
Шкабаріна М.А. <i>МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ</i>	559

- Шульга Т.В.** 567
ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

СЕРІЯ «Психологія»

- Lapshova N.S.** 580
SOCIAL STATUS OF A CANCER PATIENT: PREDICTORS OF LOSS AND STRATEGIES FOR COPING WITH PSYCHOTRAUMA

- Starynska O.V.** 589
SOCIAL INTELLIGENCE AND NATIONAL IDENTITY OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS- BILINGUALS: FEATURES OF INTERCONNECTIONS

- Балабушка Є.О., Бучик О.М., Марущенко М.С.** 598
ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОЗАХИСНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ БОЙОВИХ ДІЙ

- Балашевич О.К., Гарагуля А.І., Мологокас А.А., Байєр О.О., Курапов А.О.** 609
АДАПТАЦІЯ ТА ПСИХОМЕТРИЧНА ОЦІНКА ОПИТУВАЛЬНИКА ДЕЗАДАПТИВНОЇ МРІЙЛИВОСТІ (MDS-16) НА УКРАЇНСЬКІЙ ВИБІРЦІ: ПІЛОТНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Бедан В.Б., Шарапановський Ю.В., Зброжек С.С.** 630
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ З ТЯЖКИМИ ТРАВМАМИ ВІЙНИ

- Березяк К.М., Сидоренко В.О., Пономаревський С.Б.** 643
ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ

- Бєлік Р.О.** 655
ВПЛИВ ЗОРОВИХ ПОРУШЕНЬ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

- Бєлоусова К.В.** 671
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АДАПТАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДО НОВИХ УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Галацан Г.Ю.** 684
КОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА З ФОРМУВАННЯ ДЕТЕРМІНАНТ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ З ПОРУШЕНИМ РОЗУМОВИМ РОЗВИТКОМ

- Гальцева Т.О., Хватова О.Г.** 693
ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
- Гуляєва О.В., Полтавська К.** 702
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ З ПРОФЕСІЙНИМ САМОВИЗНАЧЕННЯМ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ
- Засєкін А.А.** 712
ЕВОЛЮЦІЙНО-ПРОГРЕСИВНА ПАРАДИГМА МОБІЛЬНОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
- Іванова О.С., Запорожцев Є.Г., Корнієнко Д.А.** 719
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОКАЗНИКІВ КОМУНІКАТИВНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО РІВНЯ СТРЕСУ МЕНЕДЖЕРІВ СУДНОПЛАВНИХ КОМПАНІЙ
- Карпюк Ю.Я., Хрущ О.В., Федик О.В.** 733
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ НАВИЧОК СТРЕС-МЕНЕДЖМЕНТУ
- Кернас А.В., Маковецька М.О.** 747
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТРЕНІНГУ ЕМОЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРАЦІВНИКІВ МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ
- Кернас А.В., Толокова Є.О.** 759
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ У ПРАЦІВНИКІВ МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАСОБИМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
- Козак І.С.** 771
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ АДВОКАТІВ
- Кулешова О.В., Петяк О.В., Крицький Ю.М.** 780
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ
- Майструк В.М., Іванюк І.Я.** 793
ІНСТРУМЕНТИ ПАТОПСИХОЛОГІЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ
- Манілов І.Ф.** 802
ПРОФІЛАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ НЕАДАПТИВНОГО МИСЛЕННЯ

Маргарян С.О. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНИХ ПРОГРАМ МОТИВАЦІЇ ДЛЯ ВИРОБНИЧИХ ПРАЦІВНИКІВ</i>	815
Медянова О.В., Базика Є.Л., Кулаковський Т.Ю., Слободяник В.І., Третьякова Т.М. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ</i>	826
Милославська О.В., Полтавська К. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТИПУ ІНТУЇЦІЇ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ</i>	836
Москалець В.П., Федик О.В., Хрущ О.В. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ</i>	848
Оверчук В.А., Лапшова Н.С. <i>СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЇХНІХ РОДИН В ПОДОЛАННІ ТРИВАЛОГО СТРЕСУ</i>	859
Палій А.М., Єльчанінова Т.М., Шевченко В.М. <i>РЕФЛЕКСІЯ ЯК СТРУКТУРОТВОРЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	867
Пашко Т.А. <i>ВИВЧЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ: ПРИЧИНИ, СИМПТОМИ ТА МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ</i>	877
Пелех І.В. <i>АРТ ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ В РОБОТІ З ВАГІТНИМИ ЖІНКАМИ</i>	892
Притулик Н.В. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ В ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПЕРШОМУ РІЦІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ</i>	902
Соколова Г.Б. <i>ОСОБИСТІСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ПСИХОЛОГА-ПРАКТИКА</i>	913
Теміргалієв Е.А. <i>ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЗАДОВОЛЕНОСТІ МОЛОДІ</i>	925
Храпко О.О., Волженцева І.В. <i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ В ПСИХОЛОГІЇ</i>	938

Хроленко С.О. 953
*САМОРЕГУЛЯЦІЯ ТА СТРАТЕГІЇ КЕРУВАННЯ ЕМОЦІЯМИ У
ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ*

Четверик-Бурчак А.Г. 964
*ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАТЕРІВ ТА
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ*

СЕРІЯ «Медицина»

**Chornenka Zh.A., Palibroda N.M., Mohammad Wathek O. Alsalama, Ishrak
Laban Adnan, Abdulrahim Mohammad Issa Abu Jubbeh, Marцениак I.** 981
*RISK FACTORS OF THE OCCURRENCE OF GASTRIC MALIGNANT
NEOPLASMS - POSSIBLE ORGANIZATIONAL FORMS AND MODELS OF
THEIR PREVENTION*

Shuranova L.V., Jitka Vacková, Hryshchuk A. 993
*SPECIFICS OF FAMILY DOCTORS' ACTIVITIES ON THE WAY TO THE
SUCCESS OF COORDINATED REHABILITATION*

Starchikova I.L., Oganesyanyan I.H., Mykhailo I.H. 1005
*THE IMPACT OF DIABETES MELLITUS ON THE SEVERITY OF
CORONAVIRUS INFECTION: ANALYSIS OF INFLAMMATION MARKERS IN
COVID-19 PATIENTS*

Vysochyna I.L., Kramarchuk V.V., Yashkina T.O., Chernylovskiy A.V. 1015
*THE OPINION OF INTERNS IN THE SPECIALTY "GENERAL PRACTICE -
FAMILY MEDICINE" REGARDING THE ACQUISITION OF CARDIOPULMONARY
RESUSCITATION SKILLS*

Башкірова Л.М., Грузевський О.А., Тиравська Ю.В. 1023
*ВПЛИВ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ НА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ*

Березуцький І. 1036
МАНУАЛЬНА ТЕРАПІЯ ЦЕРВІКОГЕННОГО ГОЛОВНОГО БОЛЮ. ОГЛЯД

Буров А.М. 1045
*ДОСЛІДЖЕННЯ МУТАЦІЙ ТА ГЕНЕТИЧНИХ ЗМІН У БАКТЕРІАЛЬНИХ
ПОПУЛЯЦІЯХ*

**Вергун А.Р., Литвинчук М.М., Вергун О.М., Мацях Ю.М., Кіт З.М.,
Мошинська О.М., Карпишин Н.В., Марко О.Г., Паращук Б.М., Лиховид П.Б.,
Кульчицький В.В., Жураєв Р.К., Дац І.В., Олексюк О.Б., Макагонов І.О.,
Калитовська М.Б.** 1057
*ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ УСКЛАДНЕНИХ
ПРОЛЕЖНІВ: АВТОРСЬКІ ПОГЛЯДИ НА ПРОБЛЕМУ*

- Дерпак В.В., Феденько В.В., Феденько С.М.** 1072
ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ТА ЇХ ПРОФІЛАКТИКА В МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ЗАКЛАДАХ
- Дідич В.М., Потоцька І.С., Данилевич В.П., Вовк І.М., Назарчук О.А.** 1080
ОЦІНКА ЯКОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. М.І. ПИРОГОВА
- Єгорова С.Ю.** 1090
РОЛЬ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ТИПУВАННІ МІКРООРГАНІЗМІВ
- Ільченко С.І., Фіалковська А.О., Скрябіна К.В.** 1099
КЛІНІКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ МУКОВІСЦИДОЗУ У ДІТЕЙ З УРАЖЕННЯМ БРОНХОЛЕГЕНЕВОЇ СИСТЕМИ
- Кірієнко Т.В., Лисецький Б.Л., Камінський В.В.** 1110
ВИКЛИКИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
- Кліщ М.І., Скрябіна О.М.** 1128
ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ ПОКАЗНИКІВ КОРОТКОТРИВАЛОЇ ПАМ'ЯТІ У ШКОЛЯРІВ З НЕЙРОСЕНСОРНОЮ ПРИГЛУХУВАТИСТЮ
- Левченко Г.Р., Дзецюх Т.І., Воробець А.Б.** 1143
ПОШИРЕНІСТЬ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ У НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
- Левчук О.О., Денефіль О.В.** 1151
ЗМІНИ ОКИСНО МОДИФІКОВАНИХ ПРОТЕЇНІВ У ОЧАХ ТВАРИН РІЗНОЇ СТАТІ З МЕТАБОЛІЧНО АСОЦІЙОВАНОЮ ЖИРОВОЮ ХВОРОБОЮ ПЕЧІНКИ ТА КОРЕГУЮЧИЙ ВПЛИВ НА НИХ ІНОЗИТОЛУ
- Ляховський В.І., Городова-Андрєєва Т.В., Костенко В.О., Акімов О.Є., Кравців М.І.** 1162
ЕФЕКТИВНІСТЬ МІСЦЕВОГО ЛІКУВАННЯ ГНІЙНИХ РАН М'ЯКИХ ТКАНИН НЕГАТИВНИМ ТИСКОМ З ІНСТИЛЯЦІЯМИ L-АРГІНІНУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА АКТИВНІСТЬ ФЕРМЕНТІВ ОКСИДУ АЗОТУ
- Мазур І.П., Гасюк Н.В., Трубка І.О., Радчук В.Б., Скрипник І.Л., Попович І.Ю.** 1174
СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ СТОМАТОЛОГІВ В УКРАЇНІ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ БАЧЕННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ РОБОТОДАВЦІВ

- Маліновський С.Л., Верхолаз І.Л., Полулях-Чорновол І.Ф.** 1189
ЛІКУВАННЯ ГОСТРОГО ПАНКРЕАТИТУ В УМОВАХ УРГЕНТНОГО ХІРУРГІЧНОГО СТАЦІОНАРУ БАГАТОПРОФІЛЬНОЇ ЛІКАРНІ
- Масний О.О.** 1204
КІНЕТИКА І КІНЕМАТИКА ПОРУШЕННЯ ХОДИ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ: ОГЛЯД НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ ПІДХОДІВ
- Молчанов Р.М., Гончарук О.О.** 1213
ISG НАВІГАЦІЯ ПРИ ЛАПАРОСКОПІЧНІЙ РЕЗЕКЦІЇ НИРКИ: РЕЗУЛЬТАТИ ХІРУРГІЧНОГО ЛІКУВАННЯ ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ШВИДКІСТЬ КЛУБОЧКОВОЇ ФІЛЬТРАЦІЇ
- Полулях-Чорновол І.Ф., Верхолаз І.Л.** 1228
ОБГОВОРЕННЯ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ, КЛІНІЧНИХ, ДІАГНОСТИЧНИХ АСПЕКТІВ ТА МОЖЛИВИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ МІКРОХОЛЕДОХОЛІТІАЗУ
- Родіонова В.В., Коваленко О.Ю., Дмитриченко В.В., Дикало А.М.** 1247
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КЛІНІЧНІЙ ФАРМАКОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ
- Росицька О.А., Черниловський А.В.** 1259
КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК СПОСТЕРЕЖЕННЯ ГИКАВКИ ПРИ КРАШ-СИНДРОМІ
- Сердюк В.М., Клопоцька Н.Г., Устименко С.Б., Тіщенко А.М.** 1271
ІНФЕКЦІЙНИЙ КЕРАТИТ, ПОВ'ЯЗАНИЙ ЗІ ШВАМИ, ПІСЛЯ КЕРАТОПЛАСТИКИ (КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК)
- Смірнов С.М., Кліщ М.І., Скрябіна О.М.** 1278
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПАРАМЕТРІВ ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ І ЗОРОВИХ СЕНСОМОТОРНИХ РЕАКЦІЙ У ШКОЛЯРІВ РІЗНОГО ВІКУ ЗІ СЛУХОВОЮ ДЕПРИВАЦІЄЮ
- Соколенко М.О., Сидорчук Л.П., Соколенко Л.С., Соколенко А.А.** 1292
ВПЛИВ ГРУП КРОВІ ЗА СИСТЕМОЮ АВ0 НА СХИЛЬНІСТЬ ДО COVID-19
- Сопель О.В., Денефіль О.В.** 1303
ВПЛИВ ІНОЗИТОЛІВ НА РОЗВИТОК ОКСИДАТИВНОГО СТРЕСУ У ШКІРІ ТВАРИН РІЗНОЇ СТАТІ З МЕТАБОЛІЧНО АСОЦІЙОВАНОЮ СТЕАТОТИЧНОЮ ХВОРОБОЮ ПЕЧІНКИ
- Сорока Л.В., Орос М.М.** 1314
ВПЛИВ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ НА ПРОГНОЗУВАННЯ КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВОЮ ЗАТРИМКОЮ

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 6(40) 2024

- Тесленко О.С., Товажнянська О.Л.** 1326
УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ СТАНУ ПАЦІЄНТІВ З РЕЦИДИВУЮЧО-РЕМІТУЮЧИМ РОЗСІЯНИМ СКЛЕРОЗОМ З УРАХУВАННЯМ КОГНІТИВНИХ АСПЕКТІВ
- Турчин М.В., Пасечко Н.В., Кліщ І.М.** 1337
ЗНАЧЕННЯ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ У РОЗВИТКУ РЕТИНОПАТІЇ У ЛЮДЕЙ РІЗНОЇ СТАТІ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 2 ТИПУ
- Шалько М.Н.** 1346
ОРІЄНТИРИ СТАНОВЛЕННЯ, ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 4П-МЕДИЦИНИ: АКУШЕРСЬКО-ГІНЕКОЛОГІЧНОЇ КЛІНІКИ ДОТРИМАННЯМ КЛІНІЧНИХ ПРОТОКОЛІВ
- Шаторна В.Ф., Краснов О.О.** 1355
МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ПАРЕНХІМИ НИРОК ЩУРІВ ПРИ ХРОНІЧНОМУ ВПЛИВІ ХЛОРИДОМ КАДМІЮ В ЕКСПЕРИМЕНТІ
- Шульгай А.-М.А., Шульгай О.М.** 1368
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КАРДІОМЕТАБОЛІЧНИХ ПОРУШЕНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЮ ВІТАМІНОМ D У ПІДЛІТКІВ З НАДМІРНОЮ МАСОЮ ТІЛА ТА ОЖИРІННЯМ

УДК: 141. 333

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-115-123](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-115-123)

Ганаба Світлана Олександрівна доктор філософських наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29000, <https://orcid.org/0000-0002-4373-7075>

Бурбела Алла Леонідівна викладач кафедри фінансів, банківської справи та фондового ринку, Хмельницький університет управління і права імені Леоніда Юзькова, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, 29000, <https://orcid.org/0009-0003-6463-0458>

ПЕДАГОГІКА ТРАНСГРЕСІЇ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. “Гранична” ситуація, у якій опинилося людство, недостатня здатність людини адаптуватися до швидкоплинного життя й відшукати адекватні відповіді на виклики стрімко змінного світу, спонукає її до пошуків нових життєвих смислів, що здатні вивести її із всеохоплюючого анабіозного стану ситуативної тривожності, задовольнити вітальні та духовні потреби. У цьому зв’язку певний інтерес викликає концепція трансгресії. Трансгресія – поняття, запозичене у постмодернізмі, де воно означає феномен переходу непрохідної границі, і передусім границі між можливим і неможливим. Наявний світ, досвід окреслює сферу для людини вже відомого можливого, замикаючи її в своїх границях, відсікаючи у такий спосіб для неї будь-яку перспективу новизни. Це звичний, знайомий відрізок життя людини лише підтримує вже відоме їй. У цьому плані трансгресія – це визнання неможливості далі залишатися в даній системі відліку і вихід за її межі, спростування існуючих і створення нових меж знання. Світ розуміється як множинність “можливих” світів та сенсів, багатоманітність їх інтерпретацій. За таких умов людське буття набуває рис полікультурності та свідомої солідарності. Такі підходи у царині освіти потребують передусім переосмислення принципів та стратегії освітньої діяльності, перехід від монологічного середовища до інтерсуб’єктивного простору діалогу-комунікації.

Наголошується, що у контексті педагогіки трансгресії освіта розглядається як процес розгортання людської сутності і виступає як можливість досягнення людиною своєї самобутності. Людина виступає не як “елемент” створеної наукової картини світу, а як “інструмент” її зміни, є основною точкою відліку у будь-якому знанні про світ. Учні мають “відчути

себе” на місці іншої людини та в іншому часі. Діалогічний підхід є морально-етичною гуманізацією освітнього середовища, суть котрого зводиться до розуміння *Іншого*, “включення його у власне життя”, утвердження принципу толерантності замість ще не зжитого: “хто не з нами, той проти нас”.

Освіта побудована на трансресивних інтенціях покликана сприяти формуванню особистості небайдужої, здатної перейматися вселенським боєм людських проблем, культивувати почуття співпричетності як важливої компоненти його світоглядної мобільності. У такий спосіб навчальний процес “олюднюється”: досліджуються різні можливі характеристики суб’єкта як учасника пізнавального процесу, чим він керується у своїй пізнавальній діяльності, як здійснюється пізнавальна практика, на що спрямований його процес пізнання.

Ключові слова: педагогіка трансресії, толерантність, співпричетність, пізнання, освіта, розвиток особистості.

Hanaba Svitlana Oleksandrivna doctor of philosophy, professor, professor of the department of psychology, pedagogy and socio-economic disciplines, National Academy of the State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, St. Shevchenko, 46, Khmelnytskyi, 29000, <https://orcid.org/0000-0002-4373-7075>

Burbela Alla Leonidivna lecturer at the Department of Finance, Banking and Stock Market, Leonid Yuzkov University of Management and Law, Khmelnytskyi, St. Heroiv Maidan, 8, Khmelnytskyi, 29000, <https://orcid.org/0009-0003-6463-0458>

PEDAGOGICS OF TRANSGRESSION AS A WAY OF FORMING A TOLERANT EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. The "borderline" situation in which humanity has found itself, the insufficient ability of a person to adapt to a fast-moving life and find adequate answers to the challenges of a rapidly changing world, prompts him to search for new life meanings that can lead him out of the all-encompassing anabiotic state of situational anxiety, satisfy vital and spiritual needs. need. In this connection, the concept of transgression is of some interest. Transgression is a concept borrowed from postmodernism, where it means the phenomenon of crossing an impassable border, and above all, the border between the possible and the impossible. The existing world, experience outlines the sphere of the already known possible for a person, locking it in its borders, thus cutting off any perspective of novelty for it. This is a familiar, familiar segment of a person's life only supports what is already known to him. In this regard, transgression is the recognition of the impossibility of remaining in a given frame of reference and going beyond it, refuting existing and creating new boundaries of knowledge.

The world is understood as a multiplicity of "possible" worlds and meanings, a multiplicity of their interpretations. Under such conditions, human existence takes on the features of polyculture and conscious solidarity. Such approaches in the field of education require, first of all, a rethinking of the principles and strategy of educational activity, a transition from a monologic environment to an intersubjective space of dialog-communication. It is emphasized that in the context of the pedagogy of transgression, education is considered as a process of unfolding the human essence and acts as an opportunity for a person to achieve his identity. Man acts not as an "element" of the created scientific picture of the world, but as an "instrument" of its change, is the main point of reference in any knowledge about the world. Students should "feel" in the place of another person and in another time. The dialogic approach is a moral and ethical humanization of the educational environment, the essence of which is reduced to understanding the Other, "incorporating him into one's own life", affirming the principle of tolerance instead of the one that has not yet been fulfilled: "he who is not with us is against us." Education built on transgressive intentions is designed to contribute to the formation of a person who is not indifferent, able to be moved by the universal pain of human problems, to cultivate a sense of complicity as an important component of his worldview mobility.

In this way, the educational process is "humanized": various possible characteristics of the subject as a participant in the cognitive process are investigated, what guides him in his cognitive activity, how cognitive practice is carried out, what his cognitive process is aimed at.

Keywords: pedagogy of transgression, tolerance, complicity, cognition, education, personality development.

Постановка проблеми. Вступ людства у фазу інформаційно-комунікативного суспільства супроводжується революційними зрушеннями у сфері техніки та технологій, численними відкриттями у царині природничих наук та медицини, що докорінно змінюють життя людини. Вочевидь, що втілення досягнень людського розуму у практику суспільного життя носить амбівалентний характер. З одного боку, процеси інформатизації та технізації сприяють поліпшенню добробуту населення, збільшують обсяг вільного часу й полегшують виконання виробничих завдань, а з іншого, автоматично не обумовлюють культурно-духовний розвиток суспільства. На сьогодні існує реальна загроза людству – від проявів нетолерантності, від принципово закоренілого неприйняття та небажання окремих людей чи соціальних спільнот бачити і поділяти загальнолюдські цінності, що є основою взаєморозуміння, реалізації людиною своїх здібностей та почуттів. Аналізуючи духовну атмосферу XXI століття С. Кримський застерігає світову спільноту від "антропологічної катастрофи". Вона трактується вченим як колізія між цивілізацією та екзистенцією: "Людина виявилась розір'ятою між палеолітом свого духовного підпілля та науково-технічним процесом" [7, с. 469].

“Гранична” ситуація, у якій опинилося людство, недостатня здатність людини адаптуватися до швидкоплинного життя й відшукати адекватні відповіді на виклики стрімко змінного світу, спонукає її до пошуків нових життєвих смислів, що здатні вивести її із всеохоплюючого анабіозного стану ситуативної тривожності, задовольнити вітальні та духовні потреби. Людина є насамперед істотою, що має внутрішній світ, духовність, власну долю та зверненість до вищих духовних цінностей.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У цій статті має місце спроба аналізу потенціалу освітньої сфери у подоланні процесів конфронтації та духовного “відчуження” у суспільстві, побудові людського буття на принципах толерантності та взаєморозуміння.

Різні аспекти цієї проблеми вивчаються зарубіжними авторами, серед них – О. Больнов, Д. Д’юї, Г. Жиру, М. Липман, П. Фрейре, К.Ясперс. Ця тема є також цікавою і для вітчизняних дослідників, таких як В. Андрущенко, В. Гайденок, Л.Горбунова, С. Кримський, Н.Кочубей, В. Лутай, І. Предборська, В.Табачковський.

Необхідність звернення до освітньої сфери зумовлена її особливим суспільним статусом. Виконуючи роль трансляції соціокультурного досвіду людства, вона забезпечує входження нових поколінь у активне соціальне життя. “Освіта, у широкому сенсі цього слова, є засобом підтримання неперервності життя”, - пише Д. Д’юї [5, с. 8]. А за умови нестійкості, динамізму, непередбачуваності сучасного світу, що породжує для людини все нові ризики та невизначеності, освіта залишається єдиним соціальним інститутом, котрий може підтримати пошуки нею власної ідентичності, допомагає не втратити себе. Зазначена обставина зумовлює орієнтацію освітньої системи на творення умов, які б сприяли становленню особистості, здатної протидіяти конфронтації та відчуженню і готової засівати у суспільстві зерна терпимості і взаєморозуміння.

У цьому зв’язку певний інтерес викликає концепція трансгресії. Трансгресія – поняття, запозичене у постмодернізмі, де воно означає феномен переходу непрохідної границі, і передусім границі між можливим і неможливим. Наявний світ, досвід окреслює сферу для людини вже відомого можливого, замикаючи її в своїх границях, відсікаючи у такий спосіб для неї будь-яку перспективу новизни. Це звичний, знайомий відрізок життя людини лише підтримує вже відоме їй. У цьому плані трансгресія – це визнання неможливості далі залишатися в даній системі відліку і вихід за її межі, спростування існуючих і створення нових меж знання. Вона розуміє суб’єктів пізнання такими, що долають межі об’єктивно сконструйованих соціальних, культурних, політичних уявлень [2, с.101]. Новий обрій пізнання, що відкривається трансгресивним проривом, є дійсно новим у тому сенсі, що по відношенню до попереднього стану не є таким, що лінійно “впливає” з нього очевидним і єдиним наслідком. Навпаки, новизна у даному випадку володіє по

відношенню до всього попереднього статусом і енергією заперечення. Крім того, постмодернізм однозначно пов'язує акт трансгресивного переходу з можливостями вибору різних шляхів подальшого розвитку.

Метою статті є аналіз концептуальних ідей педагогіки трансгресії як умови формування толерантного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Трансгресія є одним з ключових понять граничної педагогіки професора Макмастерського університету Г. Жиру. На думку дослідника трансгресія у своєму проекті апелює до оновлення тих форм знання, які характеризують альтернативних та опозиційних *Інших*, сприяють творенню образу “людини культурної”. Це поняття, вважає вчений, також “служить прообразом для культурної критики та педагогічних процесів як форми подолання межі. Тобто це означає форми трансгресії, де створені в рамках домінування існуючі межі можуть бути піддані сумніву та перевизначені”. Отже, створюються умови, коли суб'єкти освітнього процесу “стають трансгресорами для пізнання *іншості* в її власному розумінні, для створення “прикордонної зони”, де різноманітні культурні ресурси оформляють нові ідентичності в рамках існуючих конфігурацій влади” [6, с. 81]. Відтак долається замкненість культур, традицій, парадигм, відбувається вихід у простір інтеркультурності, співпраці, порозумінню. Знання набуває рис плюральності, конституальності, інтердисциплінарності. У цьому контексті виникає нова і досить конструктивна дослідницька позиція: у номадичному світі, що стрімко змінюється й створює повсякчас нові калейдоскопічні образи буття, яке враз здатне розсилатися у друзки, щоб утворити нові смислові й буттєві “візерунки”. Єдино вартісним є те, що існує “тут і тепер”. Воно формулюється й змінюється у процесі пізнання людиною світу та себе у ньому.

Очевидно, що відбувається поворот науки, освіти та філософії від пізнання тоталізованої і раціоналізованої істини до розмови та комунікації “можливих світів”. Це робить затребуваним можливісне мислення (посибілізм). “Можливісне мислення є не стільки мисленням про дійсне з погляду його можливостей, скільки про можливості конкретного об'єкта. Це мислення про дійсне з погляду його можливостей, тобто можливостей бути іншим”, - пише Л. Горбунова [4, с. 32]. Світ розуміється як множинність “можливих” світів та сенсів, багатоманітність їх інтерпретацій. За таких умов людське буття набуває рис полікультурності та свідомої солідарності. Суспільний консенсус досягається як розуміння та шанобливе ставлення до “іншості”, а не сприйняття “іншого” як “чужого”, “ворожого”. Такі підходи у царині освіти потребують передусім переосмислення принципів та стратегії освітньої діяльності, перехід від монологічного середовища до інтерсуб'єктивного простору діалогу-комунікації.

Інтерсуб'єктивність у перекладі з латинської розуміється як міжсуб'єктивність і передбачає певний зв'язок між суб'єктами, що постають не як тотожні Я-Я, а сприймаються як унікальне, одиничне, рівноправне Я-Інший.

Зв'язок Я-Інший постає як автономний, унікальний за своєю природою світ екзистенцій. Незводимість Іншого до єдиного універсального Я, не означає опозиції, протиставлення Я-Інший, а лише розуміння їх двох самоцінних світів, що представляють інші форми мислення та інші культури [2, с.103].

Наявність можливості формування взаємозв'язку між ними, що утворює інтерсуб'єктивну спільність Ми. Ми розуміється як трансцендентальна спільнота. Я переносить свою іманентність на Ти, що в свою чергу є Іншим Я. Спів-буття, спів-переживання, спів-існування Я та Іншого є умовою розвитку Я. За таких умов Інші постають у ролі соціальних дзеркал, вглядаючись у які Я не лише отримує інформацію, але й проводить корекцію особистісної сфери (сприймаючи та переживаючи цінності Іншого, перетворює їх на власні ціннісні орієнтири), формує вміння слухати і чути.

У цьому контексті освітня модель отримує дещо інший акцент: вона розглядається як категорія буття, як процес розгортання власне людської сутності і виступає як можливість досягнення людиною своєї самотності. Людина виступає не як "елемент" створеної наукової картини світу, а як "інструмент" її зміни, є основною точкою відліку у будь-якому знанні про світ. "Освітній процес постає як гнучкий та варіативний й зорієнтований на розкриття внутрішнього потенціалу людини, задоволення її індивідуальних потреб та інтересів. Йдеться про створення освітнього простору свободи, у якому відбувається трансформація та самотворення особистості" [3, с.99]. Такий підхід в освітній сфері веде до зміни статусних ролей учасників педагогічної взаємодії. Учень мотивує свою навчальну діяльність не побоюванням, обов'язком або "уникненням невдач", а прагненням досягти успіху, творчого задоволення, само актуалізації. Кожний учень порівнюється лише з самим собою (поступ) за багатьма особистісними показниками. У такий спосіб навчальний процес "олюднюється": досліджуються різні можливі характеристики суб'єкта як учасника пізнавального процесу, чим він керується у своїй пізнавальній діяльності, як здійснюється пізнавальна практика, на що спрямований його процес пізнання.

Елімінація суб'єкт-об'єктної позиції означає, що вони більше не створюють дуальність, а зумовлюють один одного. "У такій ситуації протиставлення "учитель-учень" недоречне, оскільки кожний учасник педагогічного процесу і вчить, і вчиться водночас" - зазначає І. Предборська [8, с. 39]. Відтак педагогічний процес розглядається як співпраця, партнерська взаємодія, діалог, у якому педагог є рівним учасником дискусії, а не наставником. Трансгресивне, можливісне, імовірнісне мислення є основою для співпраці, співтворчості та взаєморозуміння, площиною для діалогічної взаємодії. Використання діалогічних модусів мислення не є якоюсь певною новацією, це нове розуміння потенціалу діалогової взаємодії у умовах глобалізованого світу.

Метод маєтики, як спосіб діалогічного осмислення буття, вніс до світової культурно-філософської скарбниці ще Сократ. Філософ вважав, що

мудрість та істина не проголошуються та не народжуються у суперечках чи дискусіях. Їх колискою є діалог. Діалог не визначає правоту одного з учасників та хибність думок інших, а спрямований на спілкування, співтворчість, співрозуміння сторін, які народжують свою власну істину. Проблема діалогу присвятив свої роздуми Л.Фойєрбах. Мислитель вважав, що взаємозв'язок “Я-Ти”, за своєю природою не є монадним, а багатовимірним, неоднозначним, екзистенційно-напруженим. Діалог відбувається за законом “не тотожності”, а взаємо доповнення “іншостей”, що є самоцінними та вартісними. Він пов'язаний з аксіологічним виміром. Мова йде про діалогічний плюралізм, що відображає культурно-онтологічну ієрархію смислів та цінностей.

Концепт діалогу розуміється як особлива форма людського спілкування, як співтворчість, котра здатна відкрити “світ вперше”. “Саме у діалозі, і завдяки йому відбувається актуалізація співбуття людей і вперше з'являється принципово важливий феномен повноцінного людського спілкування – зустріч, в якій перетинаються людські долі і відбувається взаємопроникнення людських світів” - пише В.Табачковський [9, с.164]. Діалогічне мислення зумовлює нові можливості відкриття множинності сенсів, значень, конотацій, що не підпорядковані єдиній концептуальній домінанті та не обмежуються раціонально-системною тотальністю. В контексті процесів формування нової освітньої парадигми діалог набуває практичного значення. Це зумовлено його евристичним потенціалом, що спрямований на подолання кризи монологічного “науковчення” (В. Біблер). В діалогічному модусі мислення долається як релятивізм, так і авторитаризм окремих смислів і способів розуміння, і саме завдяки цій обставині в людському досвіді конститується простір всезагальних смислів. Атрибут всезагальності, опосередкований міжособистісною взаємодією, діалогом різних свідомостей.

Наголос на екзистенційних вимірах діалогу-комунікації робить К. Ясперс. Він окреслює параметри продуктивності такої комунікації, зауважуючи, що становлення відкритості і довіри у діалозі означає любов, люблячу боротьбу. Власне любов постає субстанційним первнем, джерелом діалогу.

К. Ясперс виокремлює наступні принципи такої люблячої боротьби:

- небажання переваг та перемог: той, хто відчуватиме таке бажання, відчуватиме й неспокій та провини й мусить намагатися подолати їх;
- взаємна прозорість та зрозумілість, що охоплює зміст та шляхи досягнення комунікації: кожен приходиться сам до себе з допомогою іншого;
- відкриття себе та іншої людини екзистенційно;
- неприпустимість боротьби двох екзистенцій, а, навпаки, спільна боротьба супроти себе й іншого, та насамперед, це боротьба за істину[10, с.146].

У цьому контексті освітня модель отримує дещо інший акцент: вона розглядається як категорія буття, як процес розгортання власне людської сутності і виступає як можливість досягнення людиною своєї самобутності. Людина виступає не як “елемент” створеної наукової картини світу, а як “інструмент” її зміни, є основною точкою відліку у будь-якому знанні про світ.

Як приклад розглянемо можливості діалогу у сфері історичної освіти, де науковість історичного знання виявляється через зіставлення різних історіософських концепцій, як діалог-зустріч з минулим. Орієнтирами у цьому підході служать загальнолюдські цінності, критичне мислення, вміння конструктивно розглядати суперечливі ситуації. Досягнення виваженого балансу в моделюванні історичного процесу можливе за умови, коли концепції не лише будуть конкурувати з іншими, але враховують результати їх наукового пошуку, тим самим розсуваючи обрії свого наукового досвіду. Розуміння діалогічного характеру педагогічного процесу не зводиться, на думку О.Больнова, до формального чи вербального діалогу, а вбачається а екзистенційній зустрічі вихователя і вихованця у кризовій ситуації. Причому, у якості вихователя може слугувати історична подія, ідея, емоційне переживання пов'язане з ними чи постать минулого [1, с. 158].

Діалогічна взаємодія між минулим і сучасним, толерантне розуміння історичного буття можливі за умови виокремлення “людського змісту” історії, аксіологічності історичних фактів, явищ, тенденцій суспільного розвитку. Учні мають “відчути себе” на місці іншої людини та в іншому часі. Відтак, історичний процес пізнається не ззовні шляхом застосування наукових схем чи категорій, а зсередини, через людину, через проникнення у чуттєвий світ епохи та повсякденність. Людина за допомогою історії вдивляється у саму себе і, занурюючись у глибини минулого, вона знаходить не лише чисельні сліди, залишені її попередниками, але виявляє власне буття.

Предметом уваги постає людська діяльність, у всіх її різновидах, а історія розглядається як історія рішень, подій, які складають її справжній сенс. Діалогічний підхід є морально-етичною гуманізацією освітнього середовища, суть котрого зводиться до розуміння *Іншого*, “включення його у власне життя”, утвердження принципу толерантності замість ще не зжитого: “хто не з нами, той проти нас”. Толерантність у сучасному контексті сполучається із утвердженням цінності особистості та її вимог. Вона, на думку С. Кримського, може бути розглянута як комунікативна прилученість людей одне до одного, котра дає змогу заповнити відстань між полярними позиціями полем взаєморозуміння, застосування консенсусу [7, с. 478]. Окреслені стратегії впровадження ідей педагогіки трансгресії у царину освіти покликані сприяти утвердженню ідеалів і практики толерантності як способу пізнання і поваги щодо інших, як шлях до взаємного духовного збагачення.

Висновки. Освіта побудована на трансгресивних інтенціях покликана сприяти формуванню особистості небайдужої, здатної перейматися вселенським болем людських проблем, культивувати почуття співпричетності як важливої компоненти його світоглядної мобільності. У такий спосіб навчальний процес “олюднюється”: досліджуються різні можливі характеристики суб'єкта як учасника пізнавального процесу, чим він керується у своїй пізнавальній діяльності, як здійснюється пізнавальна практика, на що спрямований його процес пізнання.

Література:

1. Більнов О. Зустріч / Сотниченко Л. А. Першоджерела комунікативної філософії. Київ : Либідь, 1996. С.157-169.
2. Ганаба С.О. Творчий потенціал педагогіки трансгресії. Ноосфера та цивілізація. 2012. Вип. 1. С.99-105.
3. Ганаба С.О. Трансформативна освіта в умовах “плинної модерності”: окреслення проблемного поля. Збірник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія. Педагогічні науки. 2023. № 2 (33). С. 94-105.
4. Горбунова Л.С. Принципи формування вищої освіти в контексті інтеграційних процесів. Філософські науки. Суми: СумДПУ, 2007. С. 28-34.
5. Д’юї Д. Демократія і освіта. Львів : Літопис, 2003. 288 с.
6. Жиру Г. Гранична педагогіка і постмодерністські політики. Гендерна педагогіка: хрестоматія / За ред. В. Гайденко. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. С.81-96.
7. Кримський С. Принципи духовності ХХІ століття. Дві Русі. Київ : Факт, 2003. С. 468-485.
8. Предборська І. У пошуках філософських засад сучасного освітнього дискурсу. Філософські абрисы сучасної освіти: монографія / за заг. ред. І. М. Предборської. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. С.7-34.
9. Табачковський В. Людина-екзистенція-історія. Київ : Наукова думка, 1993. 184с.
10. Ясперс К. Комунікація / Сотниченко Л.А. Першоджерела комунікативної філософії. Київ : Либідь, 1996. С.136-148.

References:

1. Bolnov, O. (1996). Zustrich [Meeting] / Sotnychenko L. A. Pershodzherela komunikatyvnoi filosofii [Primary sources of communicative philosophy]. Kyiv : Lybid, 157-169. [in Ukrainian].
2. Hanaba, S. O. (2012). Tvorchyi potentsial pedahohiky transhresii [Creative potential of transgression pedagogy]. *Noosfera ta tsyvilizatsiia*. Vyp. 1. 99-105. [in Ukrainian].
3. Hanaba, S. O. (2023). Transformatyvna osvita v umovakh “plynnoi modernosti”: okreslennia problemnoho polia [Transformative education in the conditions of "flowing modernity": outline of the problem field]. *Zbirnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii. Pedahohichni nauky*. № 2 (33). 94-105. [in Ukrainian].
4. Horbunova, L. S. (2007). Pryntsypy formuvannia vyshchoi osvity v konteksti intehratsiinykh protsesiv. [Principles of formation of higher education in the context of integration processes]. *Filosofski nauky*. Sumy: Sum DPU. 28-34. [in Ukrainian].
5. Diui, D. (2003). Demokratiiia i osvita [Democracy and education]. Lviv : Litopys. 288. [in Ukrainian].
6. Zhyru, H. (2006). Hranychna pedahohika i postmodernistski polityky. Henderna pedahohika: khrestomatiia [Frontier pedagogy and postmodern politics. Gender pedagogy: a textbook]. / *Za red. V. Haidenko*. Sumy: VTD “Universytetska knyha”. 81-96. [in Ukrainian].
7. Krymskyi, S. (2003). Pryntsypy dukhovnosti KhKhI stolittia. Dvi Rusi. [Principles of spirituality of the 21st century. Two Russias]. Kyiv : Fakt, 468-485. [in Ukrainian].
8. Predborska, I. U. (2006). poshukakh filosofskykh zasad suchasnoho osvitnoho dyskursu. Filosofski abrysy suchasnoi osvity: monohrafiia [In search of philosophical foundations of modern educational discourse. Philosophical outlines of modern education: monograph] / *za zah. red. I. M. Predborskoii*. Sumy: VTD “Universytetska knyha”. 7-34. [in Ukrainian].
9. Tabachkovskyi, V. (1993). Liudyna-ekzystentsiia-istoriia [Man-existence-history]. Kyiv : Naukova dumka. 184. [in Ukrainian].
10. Yaspers, K. (1993). Komunikatsiia [Communication] / Sotnychenko L.A. Pershodzherela komunikatyvnoi filosofii [Primary sources of communicative philosophy]. Kyiv : Lybid, 136-148. [in Ukrainian].